

Wat is er met dominantie? (1)

Christina Sondermann

Hebt u een hond die stevast voor u uit de deur uit sprint? Die het liefst breeduit op uw favoriete plekje op de bank gaat liggen? Die soms alles doet, behalve wat u zegt? Kent u een hond die zijn voerbak verdedigt of een die het soms niet zo goed met soortgenoten kan vinden? Vast wel. En ongetwijfeld hebt u daarbij ook de volgende uitspraak gehoord:

"Die hond heeft een dominantieprobleem!"

Dominantie: als een schrikbeeld spookt dit woord in de hondenwereld rond. Daar hoort het beeld bij van het Roedeldier Hond. Dit dier is hetzelfde als zijn voorvader, de wolf. Hij leeft in een strakke hiërarchische structuur. Zijn belangrijkste doel is omhoogklimmen in de hiërarchie en vechten om de dominante plaats. Dit doel heeft hij ook voortdurend voor ogen in de roedel die hij met ons tweeënigen deelt.

Dit beeld is verankerd in veel opvoedingsmethoden. De hond luistert alleen als zijn plaats binnen de roedel duidelijk is. De hond moet onder ons staan, willen wij met hem samen kunnen leven. De hond gaat alleen probleemloos met mensen en soortgenoten om als hem duidelijk wordt gemaakt welke positie hij in de roedel inneemt.

Dat op zijn plaats zetten binnen de rangorde wordt gezien als de oplossing voor vele hondenproblemen - vaak zelfs als de standaardoplossing voor alle problemen. Deze dominantietheorie is eenvoudig te begrijpen en voelt voor ons mensen van nature goed aan. Verbetering van problemen wordt vaak gezocht in rituelen als: de hond als laatste door de deur laten gaan, de hond altijd pas na de maaltijd van zijn mensen zijn eten geven, niet meer op de bank of op bed mogen slapen, zijn voerbak vaak wegpakken en hem onderwerpen als hij zich opstandig lijkt te gedragen tegenover soortgenoten of mensen.

Resultaten uit nieuw onderzoek tonen echter, dat deze zienswijze geen enkele wetenschappelijke grond heeft. Deze resultaten halen de aloude denkbeelden over de hond en de manier waarop hij samenleeft met soortgenoten en met mensen onderuit. Maar hoe zit het dan met 'dominantie' en 'rangorde'?

Lees verder voor een spannende nieuwe kijk op wolven en honden en op de manier waarop wij onze omgang met onze viervoetige huisgenoten kunnen bepalen. We beginnen door een blik te werpen op de gang van zaken binnen de wolvenroedel.

Ouders in plaats van alfadieren

De structuur van de wolvenroedel wordt graag als model gebruikt voor het gedrag van onze honden - vooral wanneer het om 'rangorde' en om 'dominantie' gaat.

Wat men tot nu toe dacht

U kent ongetwijfeld het verhaal van de dominante alfateef en alfareu, die samen de roedel aanvoeren. Het leven binnen de roedel is hard. Plaatsen in de rangorde moeten voortdurend verdedigd worden tegenover concurrenten in de eigen roedel. Met andere woorden: ieder in de roedel wil omhoog klimmen - en wie iets wil betekenen, moet anderen continu zijn overwicht en dominantie tonen. Dit is - in eenvoudige bewoordingen - het beeld dat wij mensen tot nu toe hadden van wat er in de wolvenroedel gebeurt. En dat is het beeld dat wij als 'erfenis van de wolven' op onze honden projecteerden.

Dit beeld mogen wij echter gerust vergeten. Er schuilt namelijk een addertje onder het gras: de waarnemingen waarop deze kennis gebaseerd is, werden verricht bij wolven die in gevangenschap leefden: bij groepen die in krappe behuizingen waren gehuisvest, die vaak te maken hadden met voedselschaarste en waarvan de leden door mensen bij elkaar gezet waren.

Dit zijn geen goede voorwaarden voor een vreedzame samenleving. Dat daarbij veel stress en agressie te zien was, is dan ook niet verwonderlijk. Het is misschien moeilijk te geloven, maar bij roedels in het wild is iets heel anders te zien.

Nieuw onderzoek geeft een heel ander beeld

De verspreiding van nieuwe kennis over de manier waarop wolven samenleven, hebben we vooral te danken aan de Amerikaan David Mech. Tijdens jarenlang onderzoek, waarbij hij wolven in het wild observeerde, nam hij opmerkelijke zaken waar.

In de natuur zijn wolvenroedels families, bestaande uit de wolvenouders en hun kinderen, vaak van verschillende leeftijden. En zoals in een familie gaat het ook in een wolvenroedel toe: de wolf en wolvin die de leiding hebben, zijn absoluut geen strenge gezagdragers, die hun rang ten opzichte van de concurrenten verdedigen. Zij zijn zuiver liefhebbende en zorgzame ouders.

De wolven in de roedel leven erg vreedzaam samen. De jongen hebben de vrijheid die kleine kinderen vaak genieten en hebben vele privileges: jonge wolven mogen wild spelen zonder terecht te worden gewezen. Zij mogen naar de volwassenen toegaan en om voer bedelen. Deze accepteren dit en braken soms zelfs voer uit als hen daarom gevraagd wordt. Overigens werd zelfs bij een slecht gehouden wolvenroedel in gevangenschap waargenomen dat in tijden van voedselschaarste de oudere, meest ervaren dieren voedsel voor hun nakomelingen uitbraakten. Zelfs volwassen nakomelingen worden in noodgevallen nog door de wolvenouders verzorgd.

De ranghoogste zijn, heeft in de eerste plaats te maken met het zorgen voor het welzijn van de roedelleden.

Correcties komen in de wolvenroedel uiterst zelden voor. Slechts bij uitzondering worden de jongen op bepaalde grenzen gewezen. Als dit al voorkomt, gebeurt het zonder enig geweld en komt lichamelijk contact nauwelijks voor. Als een correctie nodig is, bromt het ouderdier. Meestal is dit voldoende. Werkt dit tegen alle verwachtingen in niet, dan opent de volwassen wolf zijn bek, legt hij die heel zachtjes over de bek van zijn kind en drukt hij die zachtjes neer. Dit is volkomen pijnloos en vrij van geweld en is de enige - en uiterst zelden voorkomende - manier waarop wolven hun nakomelingen corrigeren.

Als een wolf zich aan een ander onderwerpt, doet hij dit geheel vrijwillig. Onderwerping wordt binnen de wolvenroedel niet afgedwongen. Vrijwillige onderwerpingsgebaren bevorderen een vriendelijke omgang met elkaar. Meestal wordt daarbij de bek van het andere dier afgelikt (wat overigens vaak samen optreedt met het bedelen om voer en waarop door het andere dier wordt gereageerd met het uitbraken van voer). Ook kan het dier zich op zijn zij of rug draaien, waardoor het andere dier aan de genitaliën of de liesstreek kan snuffelen.

Al met al zijn wolven meesters in het oplossen van conflicten. Zij vermijden aanvaringen zoveel mogelijk. Ernstige gevechten komen alleen bij hoge uitzondering voor. In de 13 jaar dat David Mech wolven op het Canadese Ellesmere Island observeerde, heeft hij geen enkele strijd om de dominantie met andere wolven waargenomen.

Overigens kan geen enkele wolvenleider zijn beschermelingen ergens toe dwingen. Samenwerking gebeurt vrijwillig, "gehoorzaamheid" speelt in een wolvenroedel geen enkele rol. En wat betekent dit dan voor onze omgang met onze honden? Het is onwaarschijnlijk en omstreden dat honden ons als mens in hun rangorde betrekken (wij zijn namelijk mensen, geen honden!). Afgezien daarvan moeten wij bij ons samenleven met onze honden het volgende in het achterhoofd houden.

- In de roedel bestaat geen heftig verdedigde en bevochten rangorde, maar een familiestructuur.
- De roedelleiders zijn de ouders en zij kenmerken zich door hun grote tolerantie, vriendelijkheid en zorgzaamheid voor hun beschermelingen.
- Hun voornaamste taak is het hun roedel veiligheid te bieden en ervoor te zorgen dat de leden goed gaat.
- De roedelleiders zijn waardige, soevereine heersers. Nooit zullen zij op een onberekenbare manier geweld gebruiken. Nooit zullen zij een lid van de roedel bedreigen.
- Alleen bij hoge uitzondering komt het tot lijfelijke conflicten. Als een wolf een ander aanvalt, gaat het meestal om leven en dood. (Overigens wordt de zogenaamde 'alfaworp' of het 'nekschudden' als correctiemiddel bij de opvoeding van honden door de hond als een aanval op

leven en dood gezien - met alle risico's op agressie uit noodweer door de hond van dien. Dan hebben we het nog niet over het vertrouwen dat de hond verliest in deze schijnbaar totaal onberekenbare mens). Onderwerpingsgebaren worden in de dagelijkse omgang met elkaar vrijwillig getoond en nooit afgedwongen.

- "Gehoorzaamheid" speelt binnen wolvenroedels geen enkele rol.

Laten wij nog even terugdenken aan de hond die zijn voer verdedigt, die soortgenoten aanvalt of die graag op de bank ligt. Geloof u nog altijd dat deze hond 'dominant' of 'ranghoogste' is? En als hij soms niet dat doet wat de baas of de vrouw vraagt - zou dit dan werkelijk betekenen, dat hij uw 'roedelleiderschap' niet erkent?

Laten we het dan eens vanaf de andere kant bekijken. Als wij ervan uitgaan dat we in een soort roedel samenleven met onze hond: gedragen wij als hondenbezitter ons zoals een roedelleider moet zijn? Zijn wij altijd zo rustig en soeverein en bieden wij de aan ons overgeleverde hond altijd de zorgzaamheid en veiligheid die wij hem verschuldigd zijn?

Het lijkt mij dat wij van de wolven nog veel kunnen leren om betere leiders van onze gemengde familie te worden!

Dominantie (2): De voorouders van onze hond

Christina Sondermann

In het vorige deel hebben we gekeken naar de verwanten van onze huishond, de wolven. Dit was vooral omdat hun manier van leven en hun roedelstructuur vaak worden gebruikt als argument voor bepaalde opvattingen over het opvoeden van onze honden en de manier waarop wij met onze honden samenleven en omgaan. Kennis van de nieuwe waarnemingen bij wolven is belangrijk om te helpen begrijpen dat de dominantie- en roedeltheorieën achterhaald zijn. Het is echter weinig productief om uitsluitend naar de wolvenroedel te kijken en wolfgedrag als de enige basis te nemen voor de verklaring van het gedrag van onze honden.

De voorouders van onze hond

De Amerikaanse hondenwetenschappers en gedragsbiologen Raymond en Lorna Coppinger hebben in 2001 de resultaten van hun jarenlange onderzoekswerk gepubliceerd in het boek *Dogs: a Startling New Understanding of Canine Origin, Behavior, and Evolution*. Hieruit blijkt dat waarschijnlijk niet de wolvenroedel, maar de afvalhopen bij de eerste mensendorpen aan de wieg stonden van onze huishond.

Van wolf tot hond: wat we tot nu toe aannamen

Er was eens een tijd dat er wolven, jakhalzen en coyotes bestonden, maar geen honden. En op zeker moment waren er honden, en deze waren anders dan wolven, jakhalzen en coyotes. Zo leven wolven in het wild, vermijden zij mensen en doden zij hun prooi. Honden daarentegen leven rondom woningen van mensen en laten zich door hen voeren. Daardoor zijn ze te temmen en te trainen. Dat is genetisch zo verankerd.

Er heeft dus een genetische verandering plaatsgevonden om van een wild dier een hond te maken. Tot nu toe gingen de meeste mensen ervan uit, dat dit gebeurde door zogeheten 'kunstmatige selectie'. Dat wil niets anders zeggen dan dat de vroege mens een wolfwelp adopteerde, hem temde en trainde en hem met andere op dezelfde manier getemde wolven kruiste. En daaruit kwam de gedomesticeerde hond voort. De volgorde van de gebeurtenissen is bij deze denkwijze als volgt: (geleerde) temming à (geleerde) trainbaarheid à (genetische) domesticatie.

Wat is er mis met deze opvatting?

De Coppingers hebben op een begrijpelijke manier verklaard, waarom dat niet op deze manier kan zijn gebeurd.

1. *Een wolf is nauwelijks te temmen*

De ervaring met het opvoeden van wolfwelpen heeft geleerd, dat wolven hun angst voor de mens weliswaar kunnen afleren, maar dat zij zich nooit als een hond zullen gedragen. Voor zover deze beperkte mate van temmen mogelijk is, moet daarin veel moeite worden gestoken. Zo moet de welp, voor hij op de leeftijd van 2 weken oud de ogen opent, worden weggehaald bij zijn roedel. Het organiseren hiervan valt niet mee. Er zijn goedgebouwde omheiningen nodig om te voorkomen dat de wolf wegloupt. Zelfs moderne wolfhybriden (kruisingen tussen wolven en honden) zijn moeilijk in de omgang en nauwelijks als huisdier te houden. Het is niet erg aannemelijk dat de vroege mens de grote investeringen in tijd en moeite die hiervoor nodig zijn, wilde en kon doen.

2. *Wolven zijn nauwelijks te trainen*

In een wolvenpark werd de wolven geleerd aan de lijn te lopen en zich van het ene naar het andere omheinde gebied te laten brengen. Veel meer dan dit kon men door middel van training niet

bereiken. Een zeer duidelijke aanwijzing voor hoe moeizaam het is om wolven te trainen, is het feit dat er geen circusnummers bestaan waarin wolven optreden.

3. **Wolven zijn genetisch niet te domesticeren**

Zelfs als men erin slaagt individuele wolven enigszins te temmen en te trainen, verandert daarmee hun genetische aanleg nog niet. Geleerde tamheid en getrainde eigenschappen zijn niet erfelijk.

Ook als je ervan uitgaat dat onze voorouders zagen dat er in iedere populatie wolven enkele exemplaren zijn die iets makkelijker te temmen zijn, was het nog nauwelijks mogelijk geweest om deze exemplaren met elkaar te kruisen.

Het valt verder te betwijfelen dat de al op een vaste plaats gevestigde mens een grote populatie wolven in zijn nabije omgeving had en daarbij ook nog eens in staat was de tammere exemplaren daaruit te isoleren, zodat hij ermee kon fokken. Daar komt nog bij dat aangenomen wordt dat er 15.000 jaar geleden uitsluitend wolven waren, terwijl er in 8.000 voor Christus al diverse hondenrassen bestonden. Deze tijdsspanne is te kort om wolven door kunstmatige selectie te domesticeren.

Hoe ging het dan wel?

Raymond en Lorna Coppinger gaan ervan uit, dat de wolven EERST genetisch moesten veranderen, voordat zij überhaupt door ons mensen gedomesticeerd konden worden.

Na die genetische verandering hebben onze huishonden zich door zogeheten 'natuurlijke selectie' verder ontwikkeld. De dieren pasten zich vanzelf aan een nieuwe of veranderende ecologische niche aan - en die niche had in dit geval iets met ons mensen te maken.

Het zou bijvoorbeeld zo kunnen zijn gegaan: op zeker moment ging de vroege mens zich op een bepaalde plek vestigen en stichtte hij dorpen. Daarmee schiep hij een nieuwe ecologische niche. Deze dorpen boden namelijk voedsel, veiligheid en goede voortplantingsmogelijkheden. Enkele wolven namen deze niche in en kregen toegang tot een nieuwe voedselbron: zij aten van de menselijke mestvaalten, zij leefden van etensresten en van latrines. De wolven die dit deden, moesten al een genetische aanleg hebben voor een, naar wolvenbegrippen, korte vluchtafstand. Degenen die genetisch een grotere vluchtafstand hadden, waren angstiger en liepen veel eerder weg dan hun soortgenoten met de kortere vluchtafstand. De van nature tammere wolven hadden betere voortplantingsmogelijkheden. Zij konden meer en langer eten van de menselijke vuilnisbelt en verbruikten hierbij ook nog eens minder energie. Deze energie konden zij vervolgens in hun voortplanting steken.

Hierdoor begon de wilde wolf, *canis lupus*, zich in twee populaties te splitsen. De ene populatie kon op de mestvaalt bij menselijke nederzettingen leven. De andere kon dit niet en bleef in de wilde natuur leven. De hondachtigen die in de buurt van menselijke nederzettingen leefden, gingen er uiteindelijk meer en meer als honden uitzien. Zij hadden een kleiner lijf, een kleinere kop, een kleinere neus en kleinere hersenen dan wolven. Dit was een optimale aanpassing aan hun ecologische niche: zij hadden constant voer, maar in vergelijking met jagende wolven had hun voer een lage energetische waarde. Hun lichaam moest dat voer dan ook goed benutten. Een groot lichaam en grote hersenen hadden voor deze hondachtigen geen meerwaarde en betekenden dus energieverspilling.

Pas na deze genetische veranderingen ten opzichte van de wolf, werden deze hondachtigen tem- en trainbaar door mensen.

De Coppingers stellen dan ook dat minstens een deel van een bepaalde populatie wolven zichzelf moet hebben getemd. De volgorde van de gang van zaken is bij deze gedachtengang als volgt: domesticatie à van nature ontstane tamheid à van nature ontstane trainbaarheid.

Waarom is het van belang of de hond door kunstmatige of door natuurlijke selectie is ontstaan?

Het kleine verschil tussen honden en wolven is ongeveer net zo groot als het verschil tussen mensen en apen. Het gedrag van honden vergelijken met dat van wolven, is volgens de Coppingers hetzelfde als wanneer wij menselijk gedrag zouden afleiden van het gedrag van apen. Weliswaar zijn wij mensen

verwant aan apen, maar wij gedragen ons niet als apen en wij denken ook niet hetzelfde. En niemand zou op het idee komen om voortdurend apengedrag te gebruiken als verklaring voor menselijk gedrag. Precies hetzelfde geldt voor de hond en de wolf. De wolf is niets anders dan een verre neef van de hond. Het gedrag en het uiterlijk van de wolf weerspiegelen zijn aanpassing aan de natuur, dat van de hond zijn aanpassing aan zijn gedomesticeerde leven. De twee verre neven zijn aangepast aan twee verschillende niches en zijn daarmee twee zeer verschillende dieren.

Dit onderscheid is daarom van belang, omdat veel mensen er niet alleen nog altijd van uitgaan dat de hond wolfachtige eigenschappen heeft, maar dat hij die ook nog eens in dezelfde mate heeft en dat hij precies zo denkt als een wolf. Wij weten nu: honden hebben geen wolvenhersen - zij denken niet als wolven. Sterker nog: als wij mensen van onze honden wolfachtig gedrag verwachten en ons zelf als wolven (proberen te) gedragen, kan het gebeuren dat wij door onze honden gewoon niet begrepen worden en alleen maar voor verwarring zorgen!

Honden zijn dus anders. Maar hoe dan?

Een wezenlijk verschil tussen honden en wolven is dat de voorouders van onze huishonden niet in roedels leefden. Het waren weliswaar sociale, maar tegelijkertijd ook halfsolitaire dieren!

De Coppingers hebben een hondenpopulatie op het Oost-Afrikaanse eiland Pemba geobserveerd. De honden die daar leven zijn van niemand en worden niet bijzonder gewaardeerd. Zij zijn er gewoon. De Coppingers gaan ervan uit, dat deze honden geen verwilderde kruisingen van rashonden zijn - die zijn er op Pemba ook nooit geweest - maar directe afstammelingen van de oorspronkelijke honden: de voorouders van onze huishond.

Net als de "dorpshonden" in vele landen over de hele wereld zijn de honden op Pemba feitelijk geen huisdieren. Zij leven weliswaar rondom de huizen, maar ze hebben geen naam, zij laten zich niet roepen of aaien, zij gaan mensen liever uit de weg en ze worden niet gevoerd. Zij voeden zich met het afval en de restjes rondom de woningen. Levende dieren eten zij in de regel niet. Zij verspillen geen energie aan het volgen en jagen van prooidieren. Eten vinden betekent voor hen, daar te zijn waar eten voorhanden is, en dat is vooral op de vuilnisbelten en mestvaalten. Met het "roofdier wolf" hebben zij weinig meer gemeen.

Terwijl de wolf bij wijze van overlevingsstrategie een roedel moet opbouwen om, met een bepaalde verdeling van taken, samen te kunnen jagen en welpen groot te kunnen brengen, is dat voor de dorpshonden helemaal niet nodig. Als sociale wezens zijn zij weliswaar in staat met andere individuen samen te leven, maar zij hebben geen sociale structuur nodig om afval te vinden. Als het op eten aankomt, zijn andere honden veeleer concurrenten. Het heeft voor dorpshonden geen voordelen om met andere honden samen te werken. Zij zoeken naar en wachten op eten - alleen! Als groep zal men alleen een moeder met haar kroost zien samenleven op één en dezelfde vuilnisbelt. Deze groepen omvatten zelden meer dan drie dieren. De aandacht van de dorpshonden is volledig op menselijke activiteiten gericht - zoals dat bij onze honden ook is.

Dominantie (3): Wat betekenen deze bevindingen voor ons en onze honden?

Christina Sondermann

In de delen hiervoor, Dominantie en De voorouders van onze hond, hebben we gekeken naar de verwanten van onze huishond, de wolf. Uit nieuw onderzoek blijkt dat een wolvenroedel in de natuur niet zozeer bestaat uit alfadiere die de roedel met ijzeren vuist bestieren, maar uit een ouderpaar dat hun welpen met veel rust en geduld grootbrengt.

Vervolgens hebben we gezien dat wolven niet door mensen werden gedomesticeerd, maar dat betrekkelijk tamme exemplaren er baat bij hadden om zich in de nabijheid van de mens te vestigen vanwege de voedselrijke mestvaalten. Verder hebben we gezien dat de voorouders van onze honden, de "dorpshonden" zoals die nu nog in veel warme landen te zien zijn, niet zozeer in roedverband leven, maar sociale doch halfsolitaire dieren zijn. Het roedverband hebben zij door hun manier van leven dan ook niet nodig.

Wat betekenen deze bevindingen voor ons en onze honden?

Laten wij nu deze nieuwe onderzoeken in de wetenschap der hondachtigen even neerleggen en onze blik verleggen naar ons eigen, persoonlijke exemplaar - dat wellicht in de tijd die u aan dit artikel wijdde, heeft gebruikt om een niet-afgesloten vuilnisemmer te plunderen of enkele zakken heeft gerold ;-). Een en ander nog eens samenvattend, weten we nu het volgende:

- Het leven in een roedel is helemaal niet wat wij ons tot nu toe hadden voorgesteld en lijkt niet op wat wij altijd hebben gebruikt als basis voor het samenleven met onze honden. De "roedelleiders" zijn niets anders dan zorgzame ouders. Conflicten zijn er hooguit wanneer deze dieren in gevangenschap onder stress leven. Geregelde rangordeconflicten, het streven naar de macht, autoritair gedoe en het afdwingen van gehoorzaamheid komen binnen een wolvenfamilie niet voor.
- Roedverbanden zijn voor onze eigen viervoeters helemaal niet zo belangrijk. Het zijn weliswaar sociale wezens en zij kunnen in groepen samenleven, maar vanuit hun ontstaansgeschiedenis zijn zij erop geprogrammeerd op de vuilnisbelten van de mens te wachten tot hun eten zich aandient en daarbij puur hun eigen belang te dienen. Zij zijn weliswaar verwant aan de wolf, maar het zijn geen wolven en zij denken dan ook anders.

Zelfs al nemen wij de familie-idylle van de wolvenroedel als voorbeeld voor de verhouding met onze hond, dan nog weten wij nu dat roedelstructuren en rangorde nauwelijks van belang zijn als uitgangspunt voor hondengedrag en geen maatstaf kan vormen voor ons samenleven met onze viervoetige vrienden. Natuurlijk werpt dit direct een hele hoop nieuwe vragen op. Wat heeft dan wel invloed op ons samenleven met onze honden? Volgens welke principes gedraagt de hond zich dan? En hoe kunnen wij dan samen verder? Het zou gewaagd zijn dit in een paar regeltjes uiteen te willen zetten. Je kunt echter ver komen als je één ding weet:

Honden zijn egoïsten...

Dat is op zich helemaal niet negatief. Het zijn misschien wel de meest beminnelijke egoïsten die wij kennen. Bovendien zijn ze uiterst vriendelijk en in de regel vermijden ze liever conflicten. Maar je moet er wel van doordrongen zijn: **honden doen en herhalen datgene dat voor hen loont, en zij laten dat wat geen succes oplevert.** Honden zijn op hun eigen voordeel uit en pakken dat wat ze kunnen. Hierbij is geen enkele sprake van kwade wil. Ze verschillen hierbij geenszins van enig ander levend wezen - inclusief de mens!

Maar wees niet bang. Wij zijn niet willoos aan hun doen en laten overgeleverd. Feitelijk geldt het omgekeerde. Want uiteindelijk hebben WIJ alles in de hand wat onze hond interesseert. Wij beschikken over alles wat zij nodig hebben: voer, aandacht, een dak boven het hoofd, veiligheid en zekerheid. Dit beheren wij allemaal. Men noemt dit 'controle over de bronnen'. Deze 'bronnen' kunnen wij nuttig gebruiken. Wij gebruiken ze als ruilmiddel om de hond ertoe te brengen met ons samen te werken. "Als jij doet wat IK wil, dan krijg jij wat JIJ wilt". Als wij de regels hiervoor bepalen, werkt onze hond graag met ons mee. Feitelijk is de hond op zijn eigen voordeel uit - en daarbij kan hij op geen enkele manier om ons heen. Eigenlijk heel erg eenvoudig, toch?

... en honden zijn geheel aan ons overgeleverd!

Daarbij moeten wij één ding niet vergeten. Juist omdat wij controle over alle bronnen hebben en daarmee de beschikking hebben over alles wat in een hondenleven belangrijk is, dragen wij een enorme verantwoordelijkheid voor alles wat er in het leven van de hond gebeurt. Wij zijn het onze hond verschuldigd om bewust en verantwoordelijk met hem om te gaan. Dat heeft niets met 'roedelleiderschap' of 'dominantie' te maken. Het heeft alles te maken met het feit dat ons een levend wezen is toevertrouwd, waarbij wij beschikken over zijn lot. Wij bepalen het hele leven van onze hond. Daarmee zijn wij hem verplicht om ons diepgaand bezig te houden met zijn gezondheid en zijn natuurlijke behoeften.

Onze honden communiceren voortdurend met ons. Zij vertellen ons continu hoe ze zich voelen, wat zij willen, wat hen bang maakt, wat zij leuk vinden. Zij kunnen niet anders. Alleen hebben WIJ er soms problemen mee om naar ze te luisteren en te begrijpen wat ze ons vertellen. Maar al te snel levert het rangordemodel in ons achterhoofd allerlei verklaringen op voor het gedrag van onze hond, die ertoe leiden dat wij onze hond soms totaal verkeerd begrijpen of hem zelfs onrecht aandoen en hem lichamelijk of mentaal onder druk zetten. Als onze gedachten niet meer voortdurend in cirkeltjes rondom dominantie en rangorde draaien, kunnen wij veel beter zien wat er nu ècht in onze viervoeters omgaat. En dan kunnen wij het ons veroorloven om onze hond met begrip te benaderen. Wij hoeven dan niet bang te zijn 'zwakte' te tonen en onze positie in de 'rangorde' te verliezen.

Was er niet nog iets...?

Misschien herinnert u zich nog de hond uit de inleiding. Die hond met de zogenaamde dominante gedragingen, met kleine en grote problemen. Ons verhaal over dominantie heeft u misschien een beetje helpen begrijpen dat 'dominantie' geen verklaring vormt voor ieder hondenprobleem. Wij geven hier enkele voorbeelden hoe gedrag dat maar al te vaak als 'dominantieprobleem' wordt betiteld, op een andere manier verklaard kan worden. De nadruk ligt op "kan worden", want geen enkel gedrag laat zich over één kam scheren en universele verklaringen voor een gedrag bestaan niet. Ter zake:

- De hond die graag op de bank ligt... streeft niet naar macht, maar is vermoedelijk gewoon op comfort gesteld. Als onverbeterlijke egoïst probeert hij om deze voor hem uiterst aangename plek op slinkse wijze te veroveren. Een andere hond heeft misschien heel andere voorkeuren. Zo zal een Newfoundlander met zijn dikke vacht waarschijnlijk de voorkeur geven aan de koele tegelvloer op de grond boven het warme plekje op de bank voor de open haard. En wel om precies dezelfde redenen: comfort.
- De hond die als eerste door de deur sprint... is mogelijk nogal opgewonden als hij wordt uitgelaten en zijn eigenaar heeft hem nooit geleerd om te wachten bij de deur. Als de eigenaar dit belangrijk vindt, is het dus niet de fout van de hond, maar die van de eigenaar zelf.
- De hond die soms niet luistert... heeft waarschijnlijk nog niet genoeg met zijn mens geoefend. Wil een oefening bij alle soorten afleidingen lukken, dan is veel training nodig! Misschien verwachten wij op dat moment het onmogelijke van onze hond - en daar trekken wij

vervolgens de conclusie uit dat hij 'on gehoorzaam' is. Daarbij straffen wij hem voor ONS EIGEN verzuim en bestempelen hem op de koop toe als 'dom' of 'dominant'.

- De hond die zijn voer verdedigt... is absoluut geen tiran die maling aan ons heeft en die strijdt om de macht in de roedel. Meestal is de hond gewoon bang dat iets van hem wordt weggepakt. Meestal komt dit door slechte ervaringen in het verleden - en wel met ons, mensen.
- De hond die uitvalt naar soortgenoten... daarvan wordt meestal teveel van gevraagd, terwijl hij onzeker is in de omgang met andere honden of zelfs bang is voor ze. Hebben wij hem misschien onvoldoende gesocialiseerd? Misschien heeft hij stress door de manier waarop zijn dagelijks leven is ingericht en uit hij die spanning op deze manier? Misschien hebben wij hem onbewust onder druk gezet, omdat wij hem voor zijn 'foute gedrag' gestraft hebben en de situatie voor hem alleen maar erger hebben gemaakt?
Agressief gedrag naar mensen of honden heeft bijna altijd met angst of stress te maken. Op zo'n moment hebben wij een of meerdere signalen waarmee de hond om hulp vroeg, over het hoofd gezien.

Als wij dit soort verbanden begrijpen, zijn wij in staat om onze honden eerlijker te behandelen. Wij kunnen het hoofd koel houden en rustiger bepalen wat de oorzaak is voor een of ander probleem of gedrag. Zo kunnen we meerdere oplossingen bedenken die de hond in zijn recht laten. Bovendien zorgt deze kennis voor een betere kwaliteit van onze omgang met onze honden.

In uw persoonlijke omgang met uw hond...

wordt het samenzijn veel aangenamer, als de dreiging van dominantie niet voortdurend alles beïnvloedt wat u en uw hond doen.

Samenvattend:

Wij mogen gerust onze honden op de bank laten als wij dat willen. Hierdoor komt onze status niet in gevaar. Of wij nu eerst eten of de hond, maakt ook niets uit. Natuurlijk is het wel belangrijk dat wij bepaalde regels stellen. Deze regels geven de hond zekerheid en veiligheid en zij zorgen ervoor dat we fijn met elkaar kunnen samenleven. Net als in ieder huishouden: als geregeld is wie 's morgens als eerste in de badkamer mag, is iedereen tevreden. Daarbij is de eerste die gaat niet noodzakelijk degene met de meeste privileges. De een gaat graag vroeger, de ander ligt liever nog ietsje langer in zijn nest. Het voordeel is dat u in uw persoonlijke omgang met uw hond de vrijheid hebt om te bepalen of u degene bent die als eerste gaat, of dat u nog even blijft liggen ;-).

Tegenover dat recht staan echter ook plichten, namelijk om ervoor te zorgen dat uw hond het goed heeft en dat zijn behoeften bevredigd worden - en dat u let op wat hij u te vertellen heeft.

Wij wensen u een ontspannen omgang met uw viervoetige medebewoner!

Oorspronkelijke titel: "Die Sache mit der Dominanz"

Op internet te lezen via www.spass-mit-hund.de. Klik achtereenvolgens op 'Mehr wissen' en 'Die Sache mit der Dominanz'.

Vertaald door Sandra Hurkmans